У Р Б А Н И С Т И Ч К А К О М П О З И Ц И Ј А

IV семестар, II година студијског програма Архитектура

2015/16

Одговорни наставник: доц. др Невена Новаковић
Сарадници: доц. др Дијана Симоновић
Анита Милаковић

MVRDV

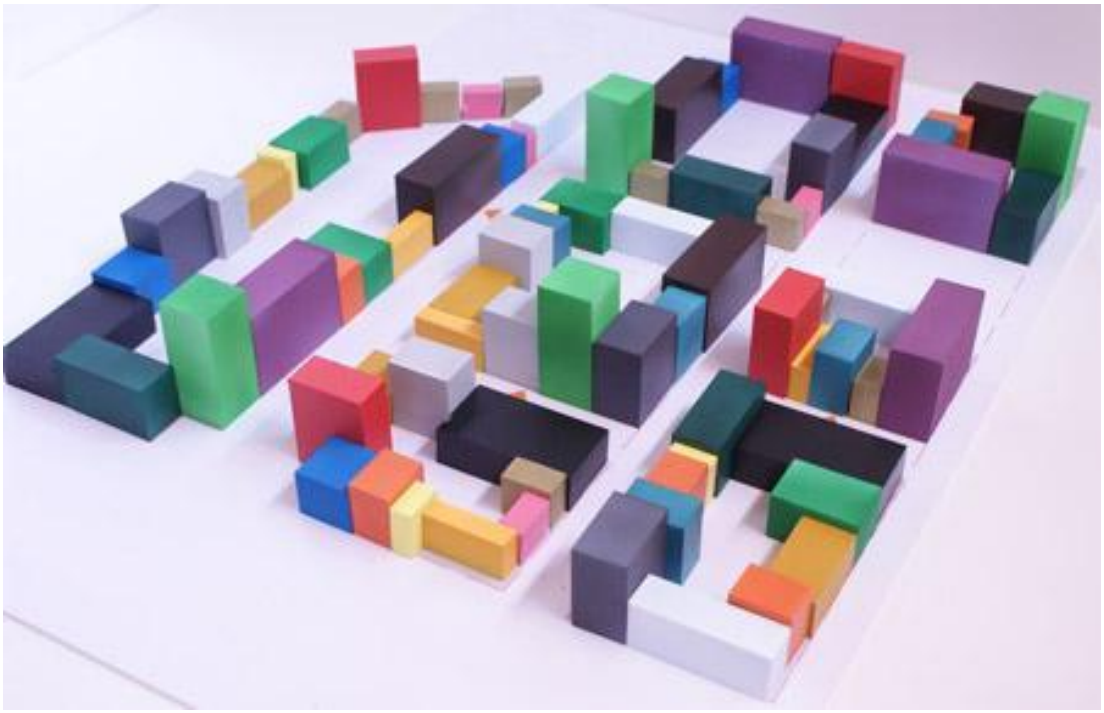

Бањалука, 2016.

Предмет се бави основним принципима компоновања архитектонске и урбанистичке структуре са аспекта ликовног обликовања и форме. **Наставни циљ** је развијање смисла за проблематику урбанистичке композиције и развијање елементарних способности студената за разумијевање, систематизацију и анализу процеса формирања и трансформације градских простора и амбијената, а ради препознавања алата и стицања основних знања за бављење урбанистичким пројектовањем, односно обликовањем градских простора.

Облици наставе: Настава се одвија кроз интерактивна и мултимедијална предавања, рекогносцирање на терену, активно учешће на вјежбама кроз израду графичких елабората, самосталну анализу релевантне литературе, вербалну одбрану графичких радова и просторних концепата који радови представљају.

Предиспитне обавезе су одслушана предавања, 75% присуства на вежбањима, урађени и позитивно оцењени колоквијуми (2 од 3) и позитивно оцењени семестрални графички радови (укупно 3).

Теме предавања:

- Композиција простора кроз историјске епохе
- Амбијенталне цјелине (распознавање и диференцирање)
- Функционални аспект отворених градских простора
- Естетика у композицији
- Главне осовине композиције, компоновање елемената
- Доживљај и перцепција у отвореном простору; отварања у композицији
- Репери, акценти и доминанте у урбанистичкој композицији
- Пропорцијеу урбанистичкој композицији
- Карактеристични елементи склопа: средишњи угао, спрегнутост, хомогеност
- Ритам у композицији
- Боја у композицији
- Континуитет и дисконтинуитет у композицији
- Типови урбанистичких ентеријера
- Идентитет и карактер места

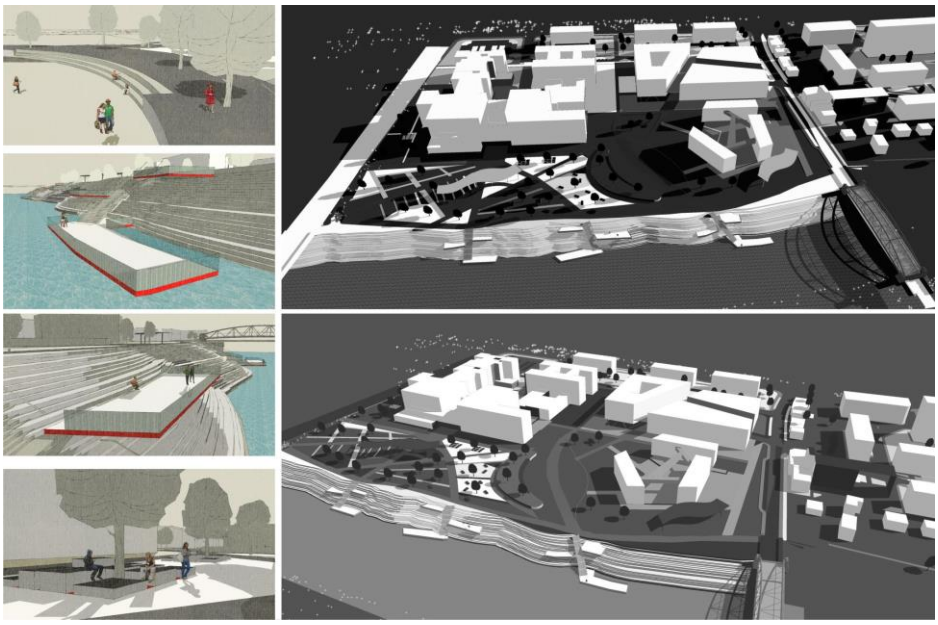

студент Бојана Радић

САДРЖАЈ ВЈЕЖБАЊА:

Рад на семестралном задатку **КОМПОЗИЦИОНО РЈЕШЕЊЕ СЕГМЕНТА ГРАДСКОГ ПРОСТОРА**.
Задаци се раде **појединачно,** користећи рад из Урбанистичке технике као **подлогу**.
Вјежбања се одвијају у оквирима 2. групе на нивоу године.

Сви графички прилози у току семестра раде се на формату 70x50 cm (*landscape*). Прилози треба да садрже назив предмета, наслов и поднаслов вјежбе/задатка, назив цртежа, размјеру цртежа, легенду, име и презиме студента.

1.- 3. ВЈЕЖБАЊЕ

Анализа радова са Урбанистичке технике и критичко преиспитивање појединачних рјешења.

Први задатак - АНАЛИЗА УЖЕГ ПОДРУЧЈА:

А/ анализа ужег подручја са **КОМОЗИЦИОНОГ АСПЕКТА** и мапирање **ПРОСТОРНИХ ДОМИНАНТИ**
Б/ анализа ужег подручја са **ФУНКЦИОНАЛНОГ АСПЕКТА** и мапирање **МРЕЖЕ ОТВОРЕНИХ ГРАДСКИХ ПРОСТОРА**

Задатак је детаљно анализирати предметно подручје елаборирано на предмету Урбанистичка техника, са **композиционог и функционалног** аспекта и препознати и мапирати **просторне доминанте и различите типове отворених градских простора**.

Обавезна предаја првог задатка - Анализа ужег подручја у размјери 1: 1000, **на почетку 4. вежбања!** (до 5 поена за активност у настави)

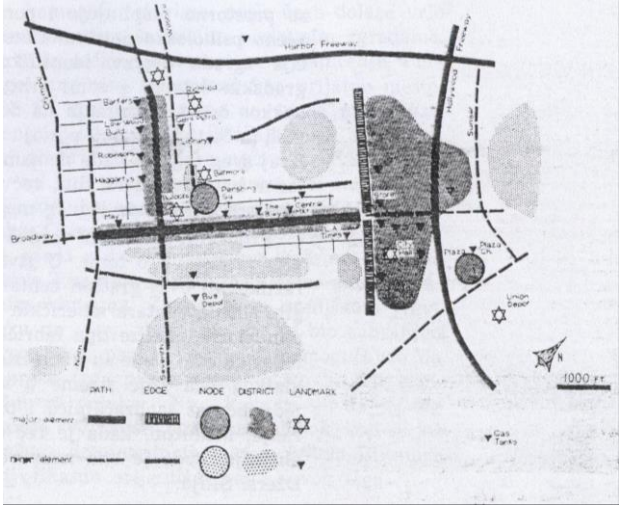

Илустрација лијево: Tim Hall, *Urban Geography*, Routledge Contemporary Human Geography Series, 2006. Илустрација десно: Kevin Linč, *Slika jednog grada*, Građevinska knjiga, Beograd, 1974.

А/ Анализа ужег подручја са **КОМОЗИЦИОНОГ АСПЕКТА** и мапирање **ПРОСТОРНИХ ДОМИНАНТИ**

Задатак је детаљно размотрити карактеристике предметног подручја са **композиционог аспекта** и препознати и мапирати **доминанте у простору.** Графички прилог (један лист) треба да садржи:

- Анализирати **карактеристике градске матрице**: означити изграђене структуре (посебно означити објекте које је неопходно уклонити), систем коловозних трака, грађевинске и регулационе линије. Написати и скицирати закључке о морфолошким карактеристикама градских блокова и систему улица (форме градског блока, форме објеката, однос изграђеног и неизграђеног простора).

- Анализирати **структуру зелених простора**: означити све зелене просторе у обухвату без разматрања типологије. Написати и скицирати закључке о њиховој повезаности и заступљености.

- Анализирати **мрежу пјешачких и бициклистичких токова**: нацртати осовине пјешачких и бициклистичких кретања, дефинисати њихову хијерахију и означити мјеста интензивних укрштања (жижне тачке). Написати и скицирати закључак о заступљности и просторном распореду пјешачких и бициклистичких токова.
- Означити просторне доминанте у ширем обухвату и уцртати радијус визуелне дистанце њиховог сагледавања. Написати и скицирати закључак о просторном распореду доминанти (врсте доминанти, густо распоређене, ријетко распоређене, равномјерно распоређене).
- Предложити мрежу нових просторних доминанти.

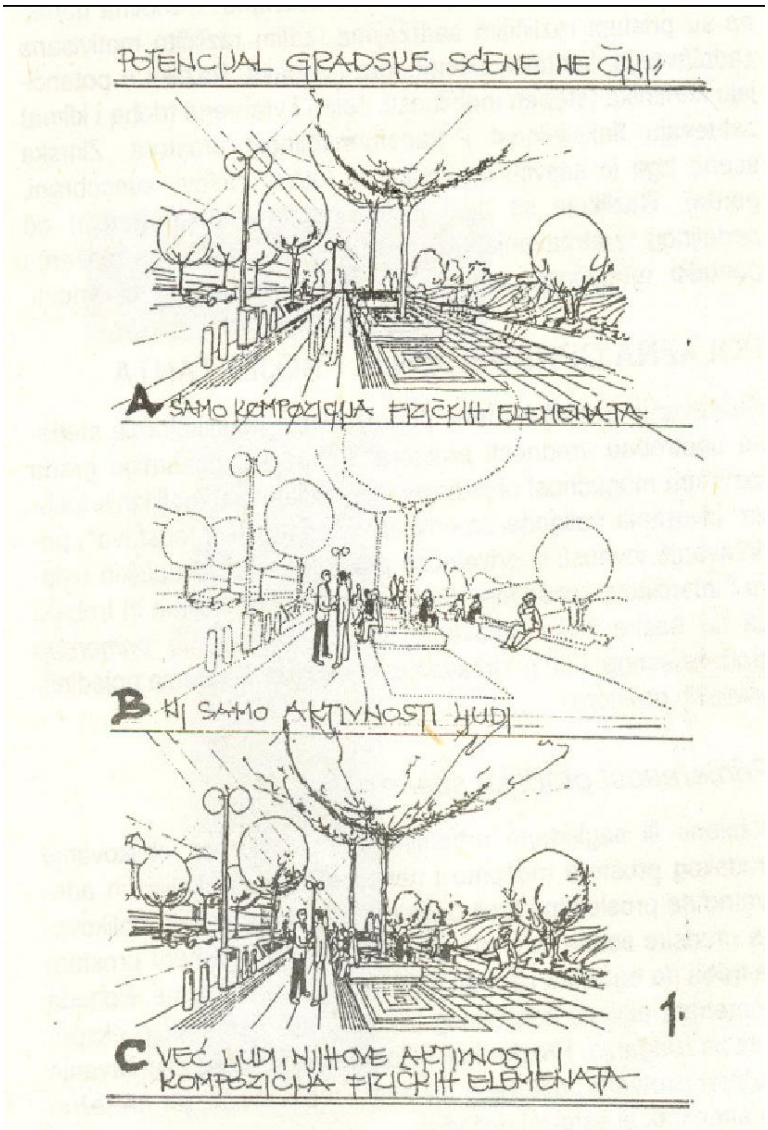

Б/ Анализа ужег подручја са **ФУНКЦИОНАЛНОГ АСПЕКТА** и мапирање **МРЕЖЕ ОТВОРЕНИХ ГРАДСКИХ ПРОСТОРА**

Задатак је детаљно размотрити **функционални аспект** затворених и отворених простора на предметном подручју. **Задатак је препознати и мапирати различите типове отворених градских простора**: паркови, (урбани парк, линеарни парк), улице, скверови, дворишта, раскршћа, пјацете, тргови, пјешачке улице, пасареле, обале... који се налазе у ширем контексту.

“Спољни простор је претежно јавни или полујавни. У њему се одвијају токови људи, возила и робе (често конфликтни) и активности предодређене наменом објеката у контактној зони екстеријера и ентеријера, а посебно у приземним етажама. Основна намена су приступи различитим садржајима, затим различито мотивисана задржавања, контакти, одмор, игра и забава. Разлике у потенцијалу корисника (степен мобилности, жеље) и времена (доба и клима) захтевају флексибилност и трансформабилност простора.”

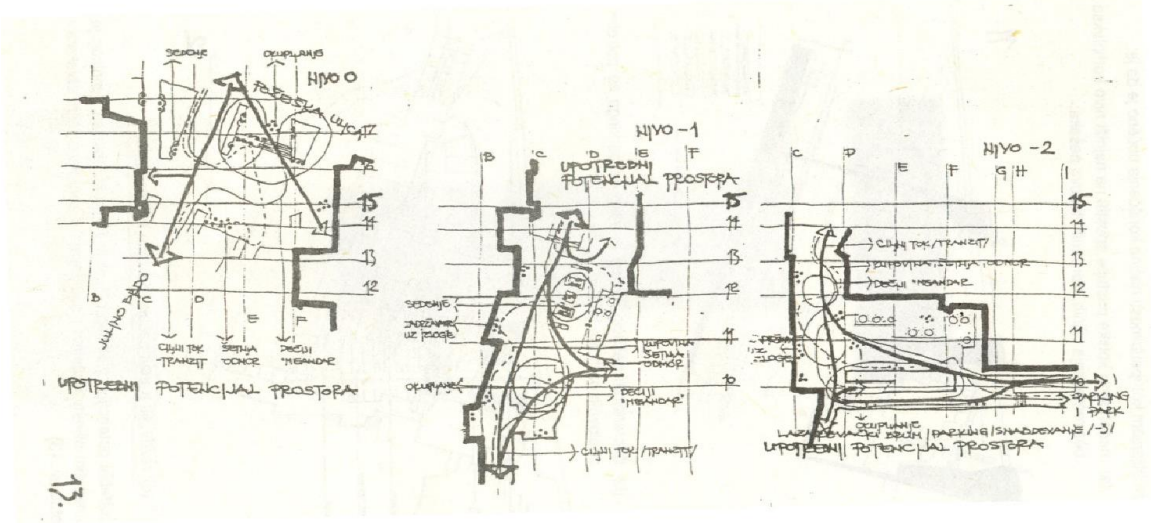

Цитат и илустрација из књиге: Dragana Bazik, *Ponuda gradske scene - potencijali mikro prostora grada*, Beograd, 1993.

Графички прилог (један лист) треба да садржи слиједеће елементе анализе:

- Анализирати **функционални склоп/микс** приземне етаже просторног обухвата: означити све функције свих дијелова приземља објеката. Употријебити сљедећу класификацију примарних функција: становање, трговина, образовање, занатске услуге, здравство, пословање, индустрија, угоститељство, сервисне услуге... Написати и скицирати закључак о карактеристикама функционалног склопа (једнофункционалне зоне, зоне мјешовитих функција, некомпатибилне функције).
- Означити све **улазе у објекте** и означити мјеста интензивнијег задржавања. Написати и скицирати закључак о распореду улаза у објекте (ријетко распоређени, густо распоређени, равномјерно распоређени у одређеним блоковима и улицама).
- Нацртати **контуре свих отворених (неизграђених) простора** у предметном градском подручју и сврстати их према ниже наведеној типологији. Дефинисати нове типове отворених простора, ако су препознати на локацији.
- Анализирати **дистрибуцију типова отворених простора** у предметном градском подручју и размотрити могућности њиховог међусобног повезања у мрежу отворених простора града.

ТИПОЛОГИЈА ОТВОРЕНИХ ГРАДСКИХ ПРОСТОРА

Трг представља урбани отворени простор који је првенствено узет из европских историјских градова. Формиран је са намјером да представља фокус активности у центру одређеног интензивног урбаног простора. Обично је поплочан, окружен густо изграђеним структурама, уоквирен улицама или у контакту са њима.

Сквер се у нашем језику поистовјећује са отвореним простором мање величине, најчешће уоквирен улицама, који се налази у градској средини. Мањи слободни градски простор у зеленилу; служи за краћи одмор, или као површина са декоративним зеленилом и цвијетњацима. Можемо га поистовјетити са мањим тргом, али и са мањим парком (условно).

Sl. 29/4
Torino (Italija), Piazza San Carlo, 18. vek, arh. Carlo di Castellamonte
Sl. 29/5
London, Hannover Square, 18. vek.
Sl. 29/6
London, Golden Square, 18. vek.
Sl. 29/7
Catania (Italija), Piazza Dante, 1774, arh. Fr. Battaglia
Sl. 29/8
Catania (Italija), Piazza San Filippo
Sl. 29/9
Firenza (Italija), Piazza Vittorio Emanuele
Sl. 29/10
Freudenstadt (Nemačka), 1599, arh. Schickardt
Sl. 29/11
Freudenstadt, Hauptplatz s arkadama.
Sl. 29/12
Bordeaux (Francuska) Place de la Bourse 1733-43, arh. J. Gabriel.
Sl. 29/13
Reims (Francuska), Place royale, 1775, arh. Sufflot i Legendre
Sl. 29/14
Mannheim (Nemačka), Schlossplatz, 17. vek, gradnja prema arh. Coehorn-u.
Sl. 29/15
Beč (Austrija), Piaristenplatz
Sl. 29/17
Stuttgart, Schlossplatz, 1750, prema arh. Retti.
Sl. 29/18
Stuttgart, Hohe Carlsschule, 1740-48, arh. Leger i Fischer.
Sl. 29/19
Kopenhagen (Danska), Amalienborg, 1749, arh. Eighveid.
Sl. 29/20
Ludwigsburg (Nemačka), Schloss, 1795, arh. Frisoni
Sl. 29/21
Ludwigsburg (Nemačka), od 1715, arh. Nette i Frisoni.
Sl. 29/22
Ludwigsburg (Nemačka), Mazrktplatz.
Sl. 29/23
Les „Redents", Le Corbusier, 1922.
Sl. 29/24
Leinfelden (Stuttgart), Marktplatz, 1971, projekat, autor.

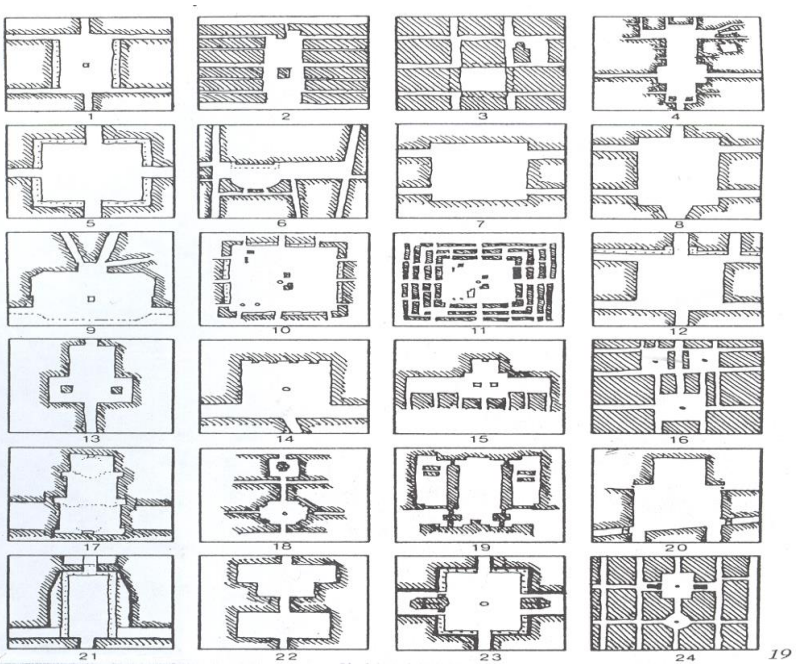

Пјацета представља мањи отворени простор, најчешће поплочан, чија је позиција често на углу, када наглашава неку значајну угаону позицију урбанистичке композиције.

Урбани парк је парк који се налази унутар градске структуре и визуелно представља њен саставни део. Намијењен је за свакодневну локалну употребу неформалног карактера, као што су: шетња, трчање, седење, излет, неформалне игре.

Линеарни парк је отворени простор формиран ради кретања, било да је ријеч о пјешачењу, вожњи бицикла, ролера, скиролова, аутомобила, ..., трчању, јахању... Линеаран по својој форми, он води са једне дестинације на другу. Ријека или поток пружају врло погодне могућности за овакву врсту отвореног простора.

Игралишта су врста отвореног простора која су првенствено намијењена за игру дјеце, тинејџера и одраслих активних корисника. Величина, локација и активности базирани су на организованим играма које су примерене одговарајућим старосним групама.

Алеја… Пјешачка улица...

Пјешачка стаза, шеталиште...

Обала, кеј... и друго.

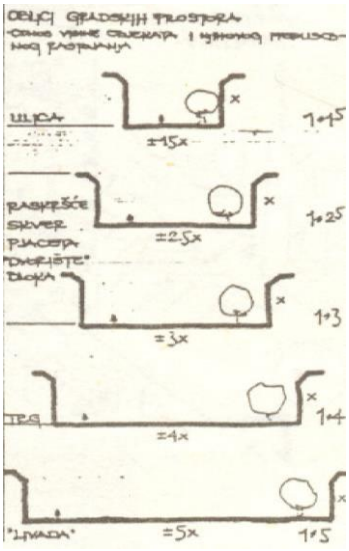

Илустрација из књиге: Dragana Bazik, *Ponuda gradske scene - potencijali mikro prostora grada*, Arhitektonski fakultet, Beograd, 1993.

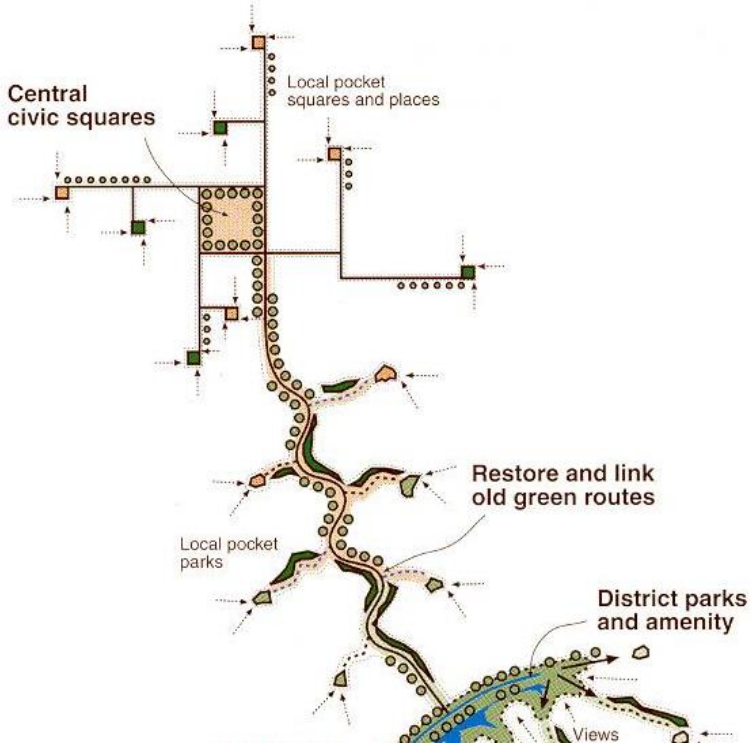

Илустрација из књиге: Lord Richard Rogers, *Urban Task Force –Toward an Urban Renaissance*, London, 2002.

Јавна презентација и анализа одабраних примјера отворених градских простора

Паралелно са израдом информационе основе о ширем подручју треба истраживати савремену праксу из домена урбанистичког пројектовања и то у:

- часописима
- књигама
- интернет страницама *Нпр: **www.chora.org**

У току сваког вјежбања се одвија једна до двије презентације анализа одабраних примјера ријешавања отворених градских простора истражених у литератури (компаративна анализа реализованих примјера отворених простора према елементима урађених анализа). (1 поен)

4. - 6. ВЈЕЖБАЊЕ

ПРОСТОРНО-ПРОГРАМСКИ КОНЦЕПТ у размјери Р=1:1000

Након детаљних анализа ширег окружења задатак је приједлог просторно-програмског концепта, **према свим елементима претходно проведених задатака**.

Цртеж просторно-програмског концепта мора да садржи **приједлог просторних промјена по свим темама које су разматране у претходним вјежбањима**. Потребно је предложити нове програмске и просторне садржаје са композиционог и функционалног аспекта, као и мреже отворених простора и доминанти. **Просторно-програмски концепт је синтеза свих претходних**

вјежбања која се користе као подлога, на коју се затим уцртавају приједлози нових просторних и функционалних елемената и структура, као одговор на закључке, уочене недостатке и проблеме.

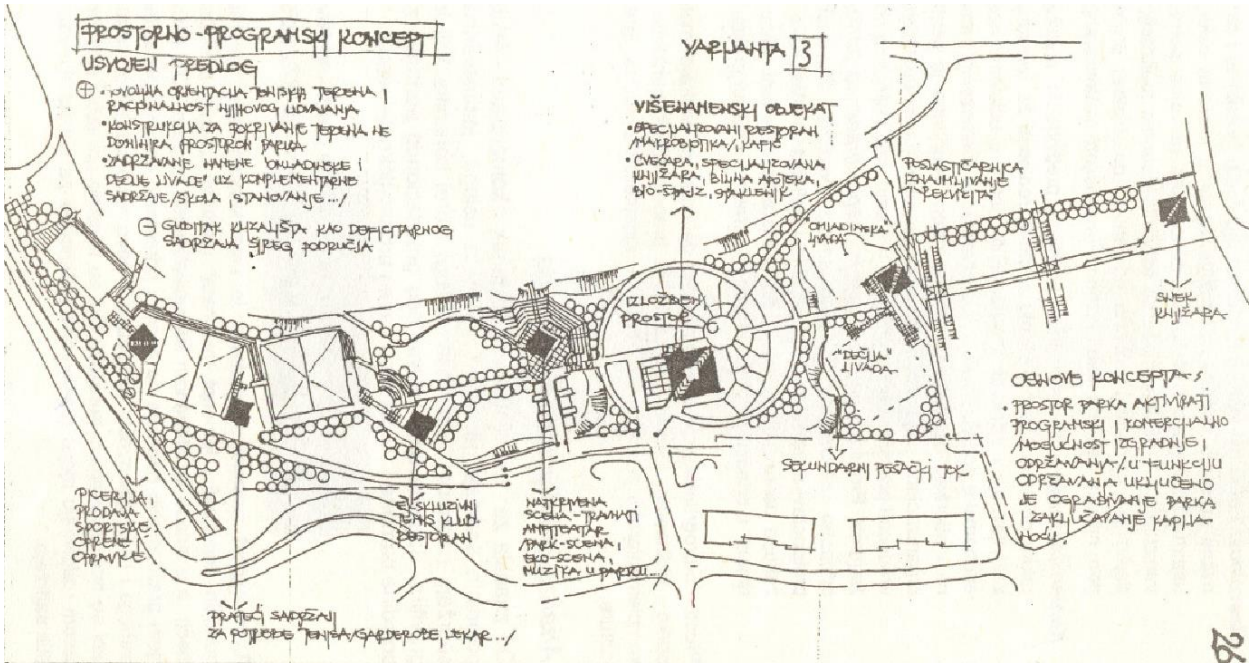

Илустрација из књиге: Dragana Bazik, *Ponuda gradske scene - potencijali mikro prostora grada*, Beograd,1993.

Приликом разраде просторно-програмског концепта треба одредити карактер, намјену и садржај простора, из чега ће произаћи његово обликовање.

- Јасно дефинисати токове људи, возила и робе. Посебно се позабавити контактном зоном између спољног простора и унутрашњег, нарочито приземних етажа (приступе различитим садржајима, различито мотивисана задржавања, окупљање, одмарање, играње и забаву)..

Повести рачуна о разликама међу могућим корисницима простора, у погледу њихове покретљивости, потреба и активности. Такође, програмом пројекта треба остварити прилагодљивост и променљивост простора сезонским, недељним и дневним промјенама.

Обавезна предаја програмско-просторног концепта у размери 1: 1000 **на крају 6. вежбања!** (Графички прилог се оцењује – до 10 поена)

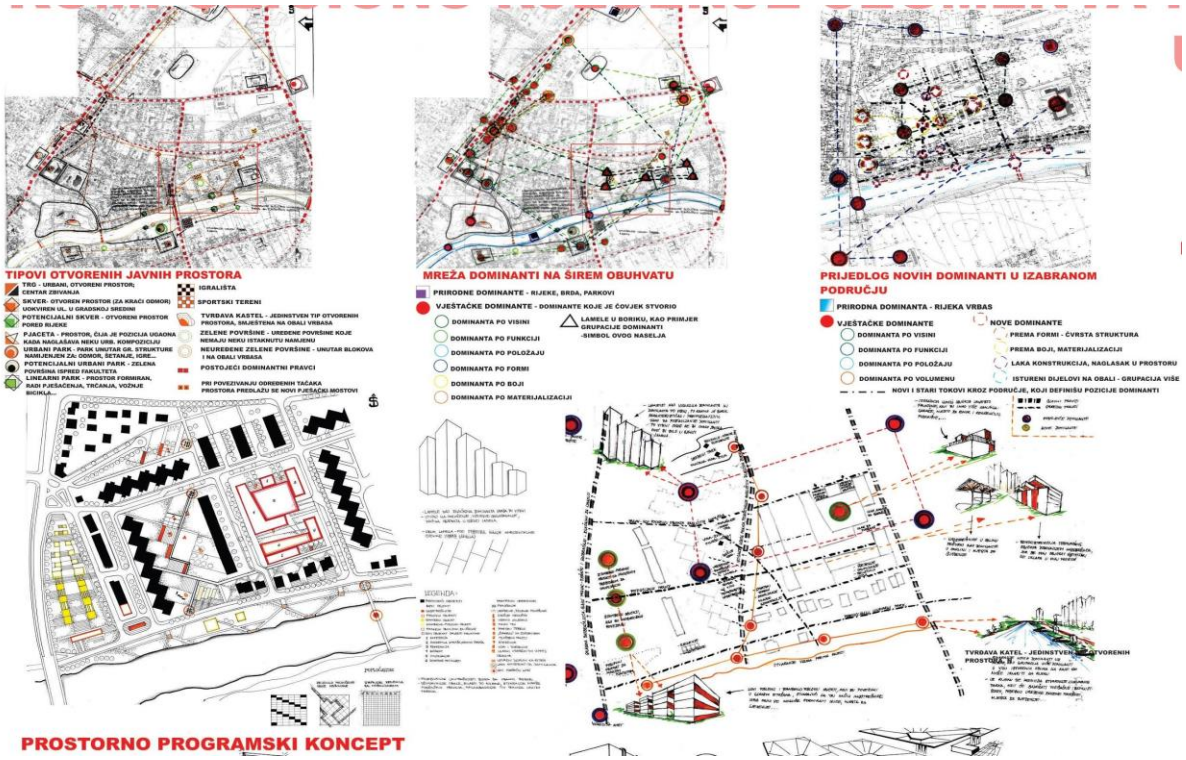

студент Драгана Штрбац

7. - 10. ВЈЕЖБАЊЕ

ПРИКАЗИ ТРОДИМЕНЗИОНАЛНОГ ДОЖИВЉАЈА ПРОСТОРА

Задатак је направити тродимензионални приказ ужег подручја локације који садржи основне масе свих постојећих објеката у који ће се уграђивати варијантне комбинације нових објеката и структура. Основни захтијев задатка је да се јасно распознају постојећи и нови објекти.

Графички прилог треба да садржи сљедеће цртеже:

- Тродимензионални приказ цјеловите композиције (птичија перспектива),
- Дубинска визура (поглед дуж улице – виде се оба фронта у перспективи),
- Панорамска визура (широкоугаони поглед на угао блока - виде се оба фронта у перспективи),
- Централна визура (поглед унутар отвореног простора, сцена).

Разматрати варијанте односа ширине улице и висине објеката, ритма ширине и висине фронтова објеката, употребу боје, позиције доминанти, пропорције урбаних цјелина и објеката. Погледе означити на умањеном приказу основе ужег подручја или на тродимензионалном приказу цјеловите композиције.

Обавезна предаја “Приказа тродимензионалног доживљаја простора” **на почетку 11. вјежбања!** (Графички прилог се оцјењује – до 20 поена)

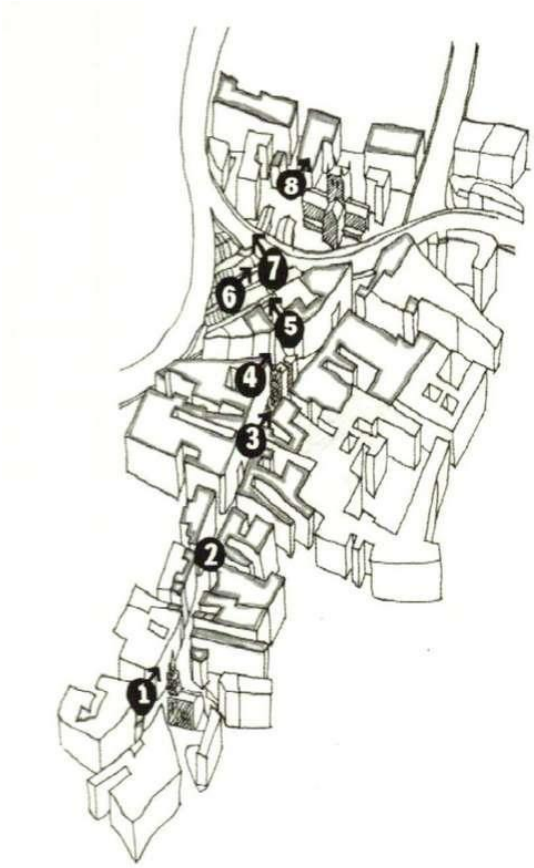

Илустрација из књиге: Goran Petrović i Darko Polić, urednici, *Priručnik za urbani dizajn*, Orion Art, Prograf, Beograd, 2008. Izdavač originalnog izdanja (*Urban Design Compendium*) English Partnership and the Housing Corporation.

11. – 15. ВЈЕЖБАЊЕ

ОСНОВА КОМПОЗИЦИОНОГ РЈЕШЕЊА у размјери P= 1:500

Задатак је нацртати композиционо рјешење урбанистичке цјелине у основи, пресјецима и изгледима. Фокус рада је на основним елементима композиције који су савладани у току вјежбања и предавања (просторни односи, доминанте, визуре, пропорције, боје) и садржају урбаног простора (активности, кретања, амбијенти).

Садржај графичког рада:

- Основа партера са објектима (и инжењерским елементима) P 1:500;
- Пресјеци – са изгледима P=1:500;
- Прикази тродимензионалног модела композиције (перспектива, аксонометрија, 3Д модел, анимација....).
- Прикази развоја концепта, истраживачке скице и цртежи који су рађени током семестра и који додатно објашњавају концепт могу бити дио графичког елабората.

Графички рад се предаје седам дана прије термина испита (до 30 поена). Оцјене претходна два графичка рада се могу поправити поновном предајом у овом термину. Да би се

остварило право полагања испита, сви графички радови морају бити позитивно оцјењени. Три графичка рада заједно носе 60% (60 поена) од закључне оцене.

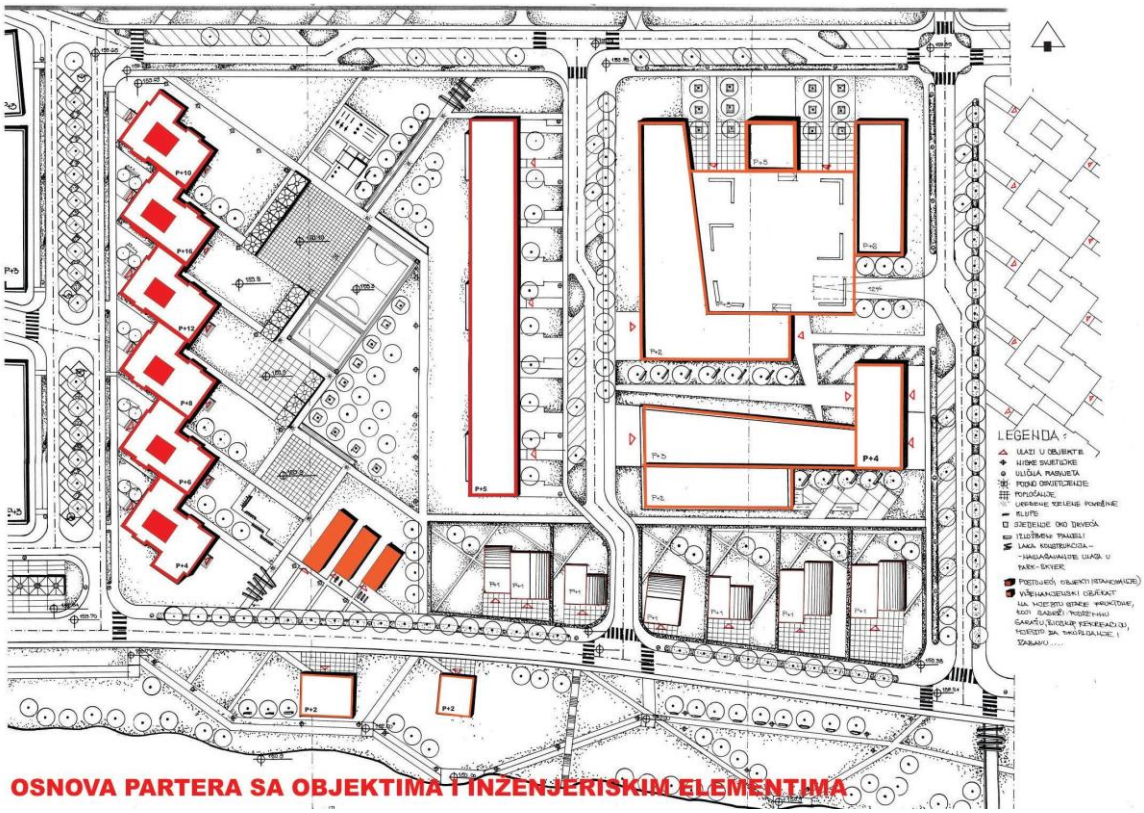

OSNOVA PARTERA SA OBJEKTIMA I INŽENJERISKIM ELEMENTIMA

студент Драгана Штрбац

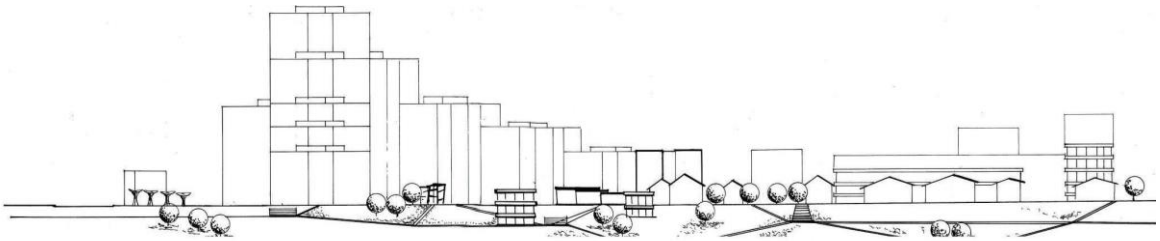

IZGLED - POGLED SA RIJEKE VRBAS

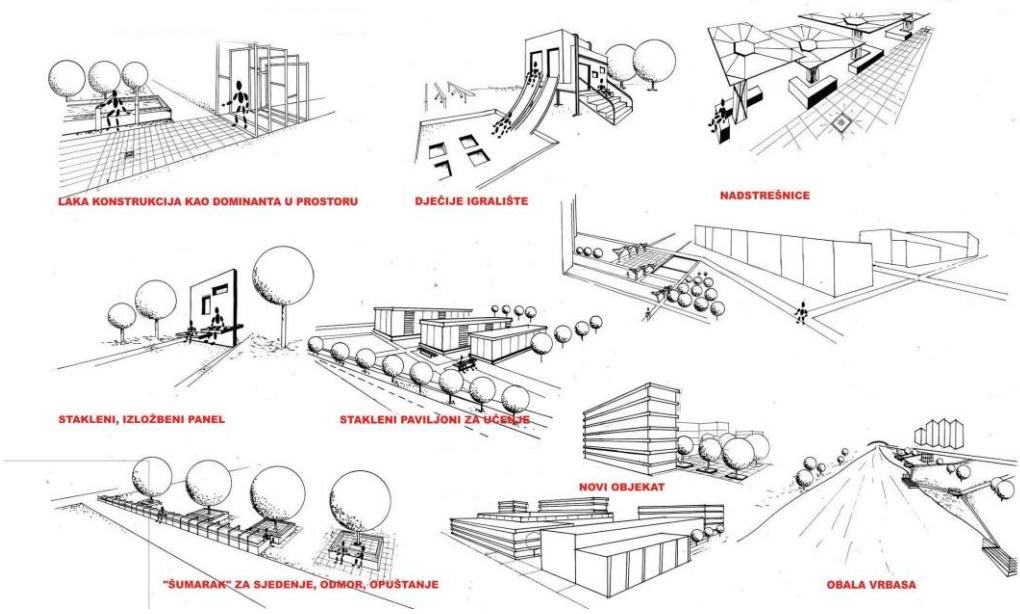
LAKA KONSTRUKCIJA KAO DOMINANTA U PROSTORU
DJEČIJE IGRALIŠTE
NADSTREŠNICE
STAKLENI, IZLOŽBENI PANEL
STAKLENI PAVILJONI ZA UČENJE
NOVI OBJEKAT
"ŠUMARAK" ZA SJEDENJE, ODMOR, OPUŠTANJE
OBALA VRBASA